

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 311.172(477): 314.743

РОЗРОБЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Наталя Буркіна

*Донецький національний університет імені Василя Стуса,
Вінниця, Україна*

Резюме. Розроблено концепцію ефективності підприємницької діяльності. Розглянуто інформаційну базу ефективності підприємництва та виділені групи наукових підходів оцінки ефективності розвитку підприємництва. Виявлено, систематизовано та класифіковано сукупність показників, які різні фахівці використовують для оцінювання стану й ролі середнього та малого бізнесу в розвитку економіки регіону. Узагальнено систему показників ефективності підприємницької діяльності; проаналізовано методичні аспекти аналізу, моделювання й прогнозування ефективності підприємницької діяльності. Також досліджено різні підходи до статистичного вивчення малого та середнього підприємництва в Україні. Запропоновано заходи для оптимізації та підвищення ефективності роботи із процесом збору та опрацювання таких даних, які виступають базою для підвищення ефективності діяльності середнього та малого підприємництва за рахунок упровадження статистичного забезпечення запропонованої нами Концепції статистичного забезпечення розвитку підприємництва з використанням цифрової економіки.

Ключові слова: ефективність підприємницької діяльності, концепція, статистичне забезпечення, середній та малий бізнес.

THE DEVELOPMENT OF THE ENTREPRENEURSHIP'S EFFICIENCY CONCEPT

Natalia Burkina

Donetsk national university named after Vasyl Stus, Vinnytsia, Ukraine

Summary. The article deals with the concept of business efficiency. In particular, the information based of the effectiveness of entrepreneurship is considered and groups of scientific approaches to assess the effectiveness of entrepreneurship development are highlighted. A set of indicators that various experts use to assess the status and role of medium and small businesses in the development of the region's economy is identified, systematized and classified. The system of business efficiency indicators is summarized; the methodological aspects of analysis, modeling and forecasting the effectiveness of business activities are analyzed; and various approaches to the statistical study of small and medium-sized businesses in Ukraine are investigated as well. It is proposed measures to optimize and improve the efficiency of work with the process of collecting and processing such data, which serve as the basis for improving the efficiency of medium and small businesses through the introduction of statistical support for the proposed Concept of statistical support for entrepreneurship development using the digital economy.

Key words: business efficiency, concept, statistical support, medium and small business.

Постановка проблеми. В умовах розширення напрямів і сфер діяльності суб'єктів господарювання зростає необхідність статистичного вивчення й оцінювання результатів їх функціонування. Фінансовий стан будь-якої інституціональної одиниці залежить від безлічі чинників, а саме від забезпеченості фінансовими ресурсами, рівня їх використання, розміщення, можливостей виробництва і збуту, внутрішніх і зовнішніх умов, відносин з партнерами і споживачами, конкурентного середовища, платоспроможності, співвідношення попиту і пропозиції на ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У різний час проводилися масштабні дослідження західноєвропейськими, американськими, російськими й українськими економістами, які розкривали різні аспекти підприємницької діяльності. В період зародження економічної системи дослідженням теоретичних основ підприємництва займалися західні учені зі світовим ім'ям Р. Кантільйон, А. Сміт, Д. Риккардо, Ж.-Б. Цей, А. Маршал, Й. Фон Тюнен, К. Маркс, Й. Шумпетер. Значний вклад у дослідження підприємницької діяльності здійснили П. Буряк, З. Варналий, І. Комарницький, О. Кириков, В. Кредисов, М. Лапуста, В. Мокряк, С. Мочерний, Н. Родионова та інші науковці.

Дослідження природи малого та середнього бізнесу, його місця та ролі в розвинених ринкових економіках, реагування на заходи державного регулювання та підтримки є об'єктом уваги таких зарубіжних вчених, як Т. Бартік, В. Баумоль, А. Брунетті, М. Вайт, Б. Ведер, П. Вестхед, Д. Гнявеллі, П. Девідсон, Д. Кібл, Р. Латімор, А. Мадж, В. Мартін, А. Моєс, А. Мюйцер, М. Портер, П. Рейнольдс, Х. Смітс, Й. Шумпетер.

Наукові праці та розробки перерахованих авторів мають важливе теоретичне і практичне значення. Проте аналіз наукових досліджень у сфері підприємництва показав, що ще недостатньо комплексних наукових і практичних розробок, які стосуються ефективності підприємницької діяльності, а також немає чітких критеріїв і методів її аналізу, що й визначило вибір теми дослідження, його мету і завдання, об'єкт і методи, а також напрями використання отриманих результатів.

Метою статті є розроблення концепції ефективності підприємницької діяльності.

Постановка завдання. Для досягнення мети в роботі поставлені й вирішені наступні завдання:

- узагальнення теоретичних основ підприємницької діяльності та її ефективності;
- виявлення групи наукових підходів до оцінювання ефективності розвитку підприємництва;
- формування системи показників оцінювання стану й розвитку СМБ в економіці регіону;
- систематизація принципів регулювання ефективності підприємницької діяльності;
- формування інформаційної бази статистичного забезпечення ефективності підприємницької діяльності.
- класифікація інформаційно-аналітичного інструментарію статистичного забезпечення ефективності підприємницької діяльності.
- розроблення концепції статистичного забезпечення ефективності підприємницької діяльності на регіональному рівні з використанням цифрової економіки.

Виклад основного матеріалу. Ефективність – категорія комплексна, тому вона може бути оцінена лише на основі системи показників. Розроблення системи показників соціально-економічної ефективності, диференційоване за різними критеріями класифікації, пов'язане з особливостями оцінювання результатів і витрат. У першу чергу, це пов'язано з необхідністю вибору таких показників, які якнайповніше характеризують результати, витрати й ресурси.

Система показників ефективності підприємницької діяльності – це комплекс взаємопов'язаних показників, що всебічно характеризують стан і розвиток підприємництва, а також окремих його складових.

Об'ємні показники, які виражають результати господарсько-фінансової діяльності (об'єми продукції й прибутку), характеризують виробничий і фінансовий ефекти. Проте самі по собі ці об'єми не дозволяють судити про рівень ефективності, яка визначається співвідношенням результату і величиною використовуваних ресурсів, що повністю або частково витрачаються у процесі виробництва, і які утворюють поточні витрати.

Наприклад, результатом виробничої діяльності на рівні фірм, організацій, підприємств, видів економічної діяльності виступає показник валової доданої вартості (ВДВ), валовий випуск (ВВ), валовий дохід (ВД) та інші показники оцінювання. Використання показника ВДВ дозволяє забезпечити порівнянність показників ефективності по різних суб'єктах господарювання і видах їх економічної діяльності.

Успішність розвитку підприємництва визначається умовами, які формують підприємницьке середовище. Під підприємницьким середовищем в науковій літературі йдеться про сукупність об'єктивних і суб'єктивних факторів, що сприяють досягненню цілей і успіху суб'єктом підприємницької діяльності. Слід зазначити, що підприємницьке середовище являє собою сукупність двох складових: зовнішньої (фактори, які безпосередньо або побічно впливають на розвиток підприємницької діяльності) та внутрішньої (фактори формуються підприємцем).

У результаті аналізу наукових досліджень, що присвячені питанню оцінювання ефективності діяльності й розвитку підприємництва, було виділено ще одну складову, яка ґрунтується на точці зору зацікавлених сторін. Таким чином, було виділено групи наукових підходів до оцінювання ефективності розвитку підприємництва, що наведено на рис. 1.

Рисунок 1. Групи наукових підходів оцінювання ефективності розвитку підприємництва
[побудовано автором]

Figure 1. Groups of scientific approaches for evaluating the effectiveness of entrepreneurship development
[constructed by the author]

У групі оцінювання ефективності діяльності підприємництва з *позиції внутрішнього процесу* розвитку можна виділити три підходи з різним ступенем деталізації:

- універсальний підхід, в якому оцінюється ефективність діяльності підприємництва в загальному вигляді;
- галузевий підхід, який дозволяє оцінити ефективність діяльності підприємництва в галузі;
- регіональний підхід, згідно з яким оцінюється ефективність діяльності підприємництва в регіоні.

Прихильники *універсального підходу* [1–8] розглядають оцінювання ефективності підприємницької діяльності (ЕПД) у загальному вигляді, незалежно від форм і видів підприємницької діяльності, не враховуючи при цьому галузеві, регіональні та інші особливості, здатні вплинути на розвиток підприємницьких структур.

Перевагою вищевказаних підходів є можливість їх застосування до всіх форм і видів діяльності малого та середнього підприємництва, а недоліком – неможливість врахування регіональної й галузевої специфіки підприємництва.

Наступна група авторів [9–16] використовує *галузевий підхід* і пропонує розглядати оцінювання ефективності підприємництва з урахуванням видів діяльності. Всі вони користуються різними методами визначення й угруповання показників оцінювання підприємництва. До переваг галузевого підходу можна віднести його розробку й використання для конкретної галузі, на основі чого можна отримати комплексну оцінку ефективності підприємництва, а до недоліків – обмеженість певним переліком показників, непридатних в інших галузях.

Як впливає з назви наступного, *регіонального підходу* до оцінювання ефективності діяльності підприємництва, цей підхід оцінює ефективність діяльності підприємництва в контексті регіонального розвитку [17–18].

Розглянемо підходи до оцінювання ефективності підприємництва з *позиції зовнішнього процесу розвитку* [19–23]. На підставі аналізу наукової літератури, були виділені такі підходи з точки зору: універсального підходу; галузевого підходу; регіонального підходу; динамічної ефективності; моніторингу ефективності розвитку підприємництва.

Розгляд існуючих підходів до *оцінювання розвитку підприємництва з позиції динамічної ефективності* слід почати з визначення сутності економічної динаміки, її відмінних рис, що характеризують розвиток підприємництва як економічної системи. Відповідно до теорії динамічної ефективності, запропонованої Х.У. де Сото, диференціація економічних систем на статичні й динамічні здійснюється на підставі критерію визначення приросту основних показників життєдіяльності системи [24]. Статичні системи мають нульовий або від'ємний приріст показників. Ключовим принципом ефективності статичних економічних систем є мінімізація економічних втрат при досягненні поставленої мети, в той час як для динамічної системи важливий приріст показників, що дозволяє наростити виробничі потужності й збагатити наявний потенціал розвитку.

На основі проведеного аналізу наукових досліджень можна виділити такі підходи до динамічного оцінювання ЕПД [25–8]:

- оцінювання динамічного розвитку з використанням системи показників;
- оцінювання динамічного розвитку з використанням інтегрального показника.

У процесі аналізу наукових досліджень було виявлено, систематизовано та класифіковано сукупність показників, які різні фахівці використовують для оцінювання стану й ролі СМБ у розвитку економіки регіону. Отриману класифікацію наведено у таблиці 1.

Статистична інформація допомагає підприємству вирішувати такі завдання:

- виявляти й реалізовувати конкурентні переваги для підприємства;
- знижувати рівень ризику в бізнесі;
- визначати ставлення споживачів до товарів та послуг фірми;
- стежити за зовнішнім і внутрішнім середовищем підприємства;
- координувати стратегію розвитку підприємств;
- підвищувати ефективність діяльності фірми.

Проблема опрацювання й аналізу інформації нині є однією з найактуальніших. Невпинне зростання інформаційних масивів і кількісних даних змушує економістів замислюватися над тим, як виконати опрацювання й аналіз отриманої статистичної інформації з метою прийняття оптимальних управлінських рішень. Аналіз такої інформації без використання сучасних комп'ютерних технологій став просто неможливим, оскільки статистична інформація являє собою відомості, отримані з різних джерел і характеризується наявністю великого обсягу необхідних даних, які вимагають їх систематизації й аналізу, а також різноманітням джерел отримання інформації і труднощами в процесі її збору й опрацювання.

Таблиця 1

Класифікація показників оцінки стану і розвитку СМБ в економіці регіону

Table 1

Classification of indicators of the state and development of SMB in the economy of the region

Показники масштабу діяльності СМП	Число СМП в регіоні Частка СМП у загальній чисельності підприємств регіону Розподіл СМП по галузях Число СМП на 1000 осіб населення Виручка СМП від реалізації продукції, робіт, послуг (оборот) Вартість активів СМП Вартість основних засобів СМП
Показники ефективності функціонування СМП	Фондовіддача Матеріаловіддача Продуктивність праці Валовий прибуток Прибуток від продажів Чистий прибуток Розмір прибутку на одного працюючого в рік Рентабельність продажів Рентабельність активів Частка прибутку СМП в загальній сумі прибутку підприємств регіону
Показники інвестиційної активності СМП	Інвестиції СМП в основний капітал Частка інвестицій СМП в основний капітал регіону Відношення інвестицій до основного капіталу в СМП Відношення чистого прибутку до інвестицій в СМП
Показники інноваційної активності СМП	Кількість інноваційно активних підприємств Кількість впроваджених нововведень Частка нематеріальних активів у структурі майна СМП Загальний обсяг інноваційної продукції СМП Частка інноваційної продукції в загальному обсязі продукції СМП

Закінчення таблиці 1

Показники вкладу СМБ в соціально-економічний розвиток регіону	Чисельність працівників малих підприємств
	Середня чисельність працівників одного СМП
	Частка працівників СМП у загальній чисельності працюючих в регіоні
	Фонд заробітної плати працівників СМП
	Середній розмір заробітної плати одного працівника СМП
	Частка СМП у валовому регіональному продукті
	Сума податкових платежів
	Середня сума податкових платежів в розрахунку на одне СМП

У науковій літературі існує низка загальноприйнятих параметрів, за допомогою яких визначають ступінь цифровізації економіки (digitalization of the economy) країни зокрема найбільш поширеними вважаються: охоплення Інтернетом; частка електронної торгівлі в роздрібному товарообігу; частка суспільства, яка володіє цифровими компетенціями й отримує послуги від держави онлайн. Згідно з такими параметрами цифровізації економіки, Україна істотно відстає від середньостатистичного рівня деяких країн ЄС, що продемонстровано у табл. 2.

Аналіз наведених у табл. 2 показників доводить, що Україна вже активно наздоганяє європейські країни по таких параметрах цифровізації, як проникнення смартфонів, за яким українська економіка відповідає європейській на 97%, проникнення Інтернету (на 89%) та проникнення мобільного Інтернету (на 83%). Але вона набагато відстає по такому важливому показнику, як «Частка організацій, які застосовують CRM-системи».

Таблиця 2

Доступ до цифрових сервісів в Україні (2016 р.)

Table 2

Access to digital services in Ukraine (2016)

Показники	Цифрові сервіси в Україні (%)	Цифрові сервіси в ЄС (%)	Співвідношення України до ЄС, %
Частка електронної торгівлі у роздрібній торгівлі	4	7	57
Частка організацій, які застосовують CRM-системи	10	33	30
Частка людей, які купують онлайн	23	55	42
Частка людей, які отримують послуги онлайн	29	48	60
Частка організацій, які мають сайт	43	77	56
Проникнення мобільного Інтернету	47	57	83
Проникнення смартфонів	60	62	97
Проникнення Інтернету	73	82	89

Розраховано автором за даними [29].

CRM система (Customer Relationship Management) – це прикладне програмне забезпечення для організацій, призначене для автоматизації стратегій взаємодії з замовниками (клієнтами), зокрема, для підвищення рівня продажів, оптимізації маркетингу й поліпшення обслуговування клієнтів шляхом збереження інформації про клієнтів.

Таким чином, проведений аналіз дозволяє зробити висновки: Україна доволі активно насичується такими важливими пристроями й технологіями для розвитку цифрової економіки, як смартфони, Інтернет та мобільний Інтернет. Але для покращення інших показників, їй не вистачає розроблених програмних продуктів підтримки бізнесу на різних рівнях та зміни мислення населення у напрямку збільшення довіри до інформаційного простору з додаванням до сучасної економічної культури елементів цифрової культури.

У результаті ознайомлення зі статистичною інформацією, яку надають малі та середні підприємці, запропонуємо заходи для оптимізації та підвищення ефективності роботи із процесом збору та опрацювання таких даних:

1. Недостатньо візуалізовані методології щодо заповнення форм статистичної звітності доцільно замінити на наочні, лаконічні елементи інфографіки.
2. Розробити та впровадити CRM-систему у вигляді онлайн-платформи для підприємств із інтерактивним заповненням статистичних показників, що розраховуються за готовими методиками; інтерактивною перевіркою заповненої інформації з автоматичним наданням підказок щодо зроблених помилок при заповненні форми, а також допомоги.
3. Для аналізу результатів статистичних спостережень за соціально-економічними процесами доцільно розробляти аналітичні та управлінські дашборди, які дозволять керівникам підприємств і підрозділів ефективніше приймати управлінські рішення.

Заходи в рамках окреслених напрямів виступають базою для підвищення ефективності діяльності СМП за рахунок упровадження статистичного забезпечення запропонованої нами Концепції статистичного забезпечення розвитку підприємництва, заснованої на принципах цифрової економіки. Запропонована концепція є розширенням Концепції статистичного забезпечення управління змінами на металургійних підприємствах, яка була розроблена Сидоровою А.В. та Глущенком А.М. [30]. Особливістю нашої концепції є орієнтованість її на сучасні тенденції переходу до цифрової економіки, цифрового підприємництва, а також зроблений акцент на зумовлені ними сучасні методи аналізу, моделювання та візуалізації великих даних, а також прийняття оптимальних управлінських рішень в умовах BigData. Створену нами концепцію наведено на рис. 2.

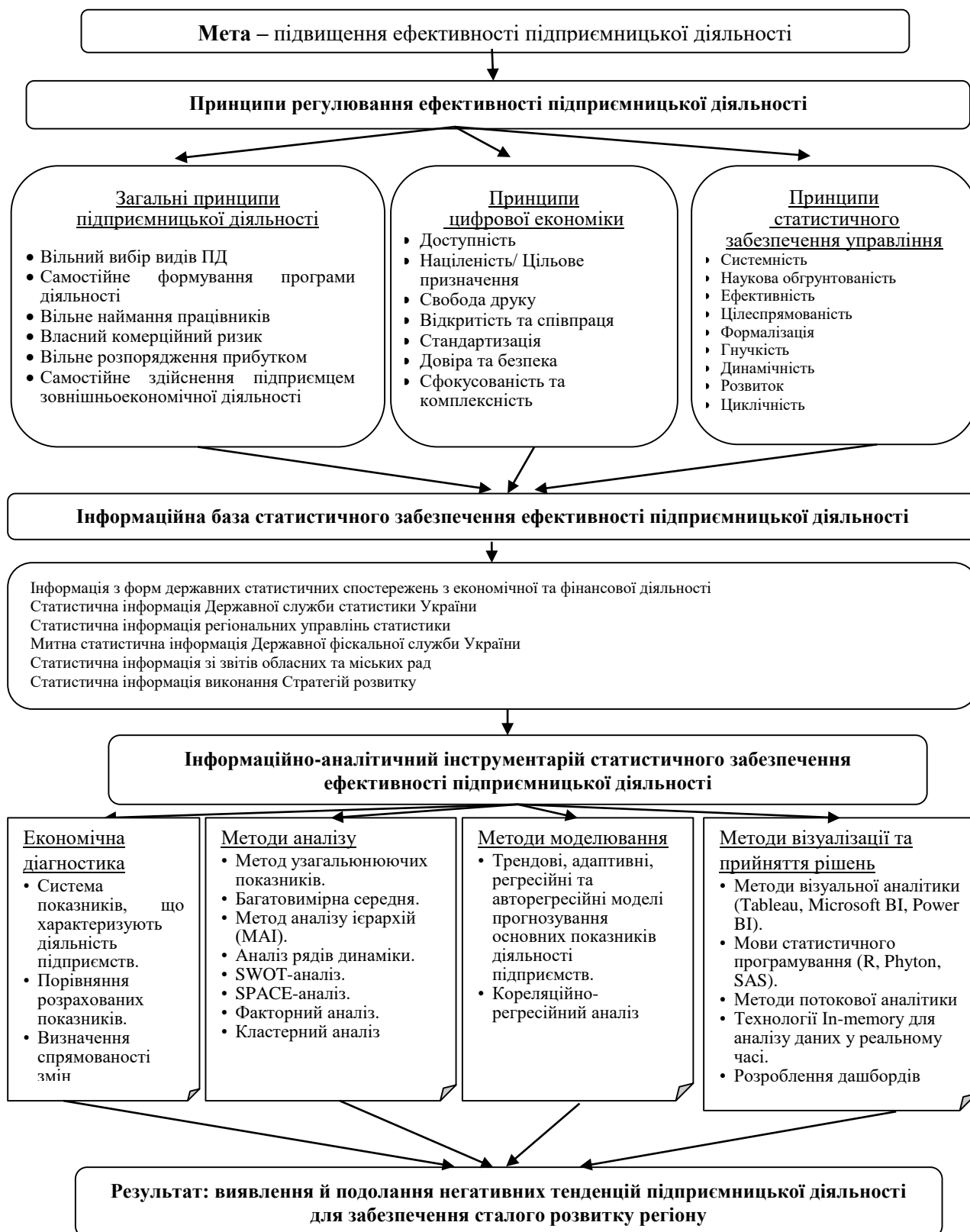

Рисунок 2. Концепція ефективності підприємницької діяльності

Figure 2. Concept of business efficiency

Висновки. Відповідно до мети та завдання статті для визначення методичних підходів до оцінювання ефективності розвитку підприємницької діяльності розглянуто основні поняття, що визначають термін «ефективність», а також проаналізовано теоретичні основи ефективності підприємницької діяльності. Зокрема, розглянуто інформаційну базу ефективності підприємництва та виділені групи наукових підходів оцінювання ефективності розвитку підприємництва. У процесі аналізу наукових досліджень було виявлено, систематизовано та класифіковано сукупність показників, які різні фахівці використовують для оцінювання стану і ролі СМБ в розвитку економіки регіону. Таким чином, узагальнено систему показників ефективності підприємницької діяльності; проаналізовано методичні аспекти аналізу, моделювання й прогнозування ефективності підприємницької діяльності, а також досліджено різні підходи до статистичного вивчення малого та середнього підприємництва в Україні. На основі проведеного аналізу наукових досліджень виділено підходи до динамічного оцінювання ефективності підприємницької діяльності.

Проведений порівняльний аналіз України з країнами ЄС за загальноприйнятими параметрами, за допомогою яких визначають ступінь цифровізації економіки країни: охоплення Інтернетом; частка електронної торгівлі в роздрібному товарообігу; частка суспільства, яка володіє цифровими компетенціями й отримує послуги онлайн від держави. Виявлено показники, за якими Україна активно наздоганяє європейські країни за рівнем розвитку цифрової економіки та звернено увагу на фактори, рівень яких в Україні є досить низьким і потребує активного розвитку. Акцент зроблено на необхідності розроблення та впровадження CRM систем (Customer Relationship Management) як засобу автоматизації стратегій взаємодії з клієнтами для підвищення рівня продажів, оптимізації маркетингу й поліпшення обслуговування клієнтів шляхом збереження інформації про клієнтів.

У результаті ознайомлення зі статистичною інформацією, яку надають малі та середні підприємці, запропоновано заходи для оптимізації та підвищення ефективності роботи з процесом збору та опрацювання таких даних. Зокрема, підкреслено необхідність розроблення та впровадження CRM-системи у вигляді онлайн-платформи для підприємств із інтерактивним заповненням статистичних показників, що розраховуються за готовими методиками; інтерактивною перевіркою заповненої інформації із автоматичним наданням підказок щодо зроблених помилок при заповненні форми, а також допомоги.

Увагу звернено на доцільність використання інфографіки для заміни недостатньо візуалізованих методологій щодо заповнення форм статистичної звітності на наочні лаконічні схеми. А також важливість розроблення та впровадження аналітичних і управлінських дашбордів, які дозволять керівникам підприємств та підрозділів ефективніше приймати управлінські рішення. Заходи в рамках окреслених напрямів виступають базою для підвищення ефективності діяльності СМП за рахунок упровадження статистичного забезпечення запропонованої нами Концепції статистичного забезпечення розвитку підприємництва з використанням цифрової економіки.

Conclusions. In accordance with the purpose and objectives of the article for the definition of methodological approaches to the assessment of the effectiveness of business development, the main concepts that define the term "efficiency", as well as the theoretical basis of the effectiveness of entrepreneurial activity were analyzed. In particular, the

information base of the effectiveness of entrepreneurship and selected groups of scientific approaches to assess the effectiveness of entrepreneurship development are considered. In the process of analysis of scientific research, a set of indicators was identified, systematized and classified, which various experts use to assess the status and role of SMB in the development of the region's economy. Thus, the system of indicators of efficiency of entrepreneurial activity was generalized; the methodical aspects of analysis, modeling and forecasting of business efficiency are analyzed; as well as various approaches to the statistical study of small and medium enterprises in Ukraine. On the basis of the conducted analysis of scientific researches the approaches to dynamic estimation of efficiency of business activity are allocated.

The comparative analysis of Ukraine with the EU countries according to commonly accepted parameters, which determine the degree of digitization of the country's economy: coverage of the Internet; the share of e-commerce in retail trade; the share of a company that owns digital competencies and receives services from the state online. The indicators by which Ukraine is actively catching up with the European countries in terms of the level of development of the digital economy are observed and the attention is focused on factors whose level in Ukraine is rather low and requires active development. The emphasis is made on the need to develop and implement CRM systems (Customer Relationship Management) as a means of automating customer engagement strategies to increase sales, optimize marketing, and improve customer service by maintaining customer information.

As a result of familiarization with the statistical information provided by small and medium-sized entrepreneurs, measures are proposed to optimize and improve the efficiency of the process of collecting and processing such data. In particular, the necessity of developing and implementing CRM-system in the form of an online platform for enterprises with interactive filling of statistical indicators, calculated on the basis of ready-made methods. Interactive check of the filled in information with automatic giving of tips about mistakes made when filling out the form, as well as assistance.

Attention is drawn to the expediency of using infographics to replace insufficiently visualized methodologies for filling out forms of statistical reporting on visual concise schemes. As well as the importance of developing and implementing analytical and management dashboards that will enable business executives and departments to make managerial decisions more efficiently. Measures within the mentioned directions serve as a basis for increasing the efficiency of SMP activities by implementing the statistical support provided by the Concept of Statistical Support of Entrepreneurship Development with the use of the digital economy.

Список використаної літератури

1. Каплан, Р.С. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию; пер. с англ. [Текст] / Р.С. Каплан, Д.П. Нортон. – М.: Олимп-Бизнес, 2003. – 304 с.
2. Киреев, Н.Н. Показатели эффективности предпринимательской деятельности в регионе // Региональная экономика и управление: электронный научный журнал. – 2011. – № 2 (26). Режим доступа URL: <http://region.mcsnp.ru>.
3. Коровина, В.А. Оценка эффективности деятельности предприятия с использованием системы сбалансированных показателей // Вести. Южно- Уральск. гос. ун-та. Сер.: Экономика и менеджмент. [Текст] / В.А Коровина. 2008. – Вып. 20 (120).
4. Епифанова, Т.В. Совершенствование системы показателей эффективности деятельности предприятий малого и среднего бизнеса // Новые технологии. Майкопск. гос. технолог. ун-т [Текст] / 2013. – № 2. – С. 6.
5. Козлова, К.А. Понятие предпринимательской деятельности и оценка ее эффективности // Проблемы современной экономики [Текст] / 2011. №3–2. С. 19 – 24.

6. Сибирская, Е.В., Овешникова, Л.В. Методика многокритериальной многофакторной оценки эффективности инфраструктурного обеспечения предпринимательской деятельности // Научные ведомости. Сер.: История. Политология. Экономика. Информатика [Текст] / 2013. № 22 (165), вып. 28/1.
7. Экономика сельского хозяйства [Текст] / И.А. Минаков, Л.А. Сабетова, Н.И. Куликов и др.; под ред. И.А. Минакова – М.: КолоС, 2002 – 328 с.
8. Орлова, Е.В. Социальная эффективность предпринимательской деятельности в трансформирующемся российском обществе: дис. ... д-ра соц. наук. [Текст] / Е.В. Орлова – Саратов, 2003.
9. Седых, Ю.А. Теоретико-методические подходы к оценке отраслевых приоритетов в развитии предпринимательства: На примере малых промышленных предприятий [Текст] / Ю.А. Седых – Ростовской области: дис. ... канд. экон. наук. Ростов-н/Д., 2004.
10. Скребцова, Т.В. Методика оценки социально-экономической эффективности сельского предпринимательства Т.В. Скребцова // Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов. URL: <http://www.jurnal.org/articles/2008/ekon92.html>.
11. Коробейникова, Е.В. Системная оценка эффективности деятельности потребительской кооперации Е.В. Кобейникова // Проблемы современной экономики. 2009. № 4 (32). URL: <http://www.m-economy.ru/art.php?Nartid=2915>.
12. Методические рекомендации по комплексному анализу финансово-хозяйственной деятельности районной кооперативной организации [Текст] / авт. кол. под рук. З.А. Капелюк – Новосибирск: Сиб. УПК, 2000 – 212 с.
13. Чигрик, А.Л. Оценка экономической эффективности потребительской кооперации в системе АПК региона: На материалах Нижегородской области: дис. ... канд. экон. наук [Текст] / А.Л. Чигрик – Чебоксары, 2002. – 191 с.
14. Белкина, Е.Н. Организационно-экономические аспекты развития предпринимательства в молодежной среде: монография [Текст] / Е.Н. Белкина – Ставрополь: Сервис-школа, 2009. – 184 с.
15. Мукосеев Д.В. Многоступенчатый алгоритм оценки эффективности инновационной деятельности в сфере малого предпринимательства [Текст] / Д.В. Мукосеев // Вестник Самарского муниципального института управления. – 2012. – № 1. – С. 18 – 22.
16. Образцова, Н.А. Методика оценки эффективности развития инновационной инфраструктуры региона (оценка потенциала инновационной деятельности субъектов малого и среднего предпринимательства) [Текст] / Н.А. Образцова, // Вестник Ленинградского государственного университета им. А.С. Пушкина. – 2012. – № 3. – С. 100 – 106.
17. Мироненко, О.В. Разработка методических подходов к оценке развития малого бизнеса в регионе // Научный вестник Костромск. гос. техн. университета: Электронный журнал. 2010. № 2. URL: [http://vestnik.kstu.edu.ru/Images/ArticleFile/2010-2-15 .pdf](http://vestnik.kstu.edu.ru/Images/ArticleFile/2010-2-15.pdf).
18. Давыдянц, Д.Е. Критерии, показатели и оценка социально-экономической эффективности [Текст] / Д.Е. Давыдянц // Вопросы статистики. 2002. – № 8. – С. 73 – 78.
19. Оболенский, Н.В. Методика оценки предпринимательской деятельности малых форм хозяйствования [Текст] / Н.А. Оболенский, Н.П. Сидорова // Вести. Алтайск. гос. аг-пар. ун-та. – 2012. – № 6 (92). – С. 129 – 134.
20. Азизова, Е.А. Оценка состояния и развития малого предпринимательства [Текст] / Е.А. Азизова // Отраслевая экономика: проблемы управления и пути решения. Вести. Алтайск. гос. аграр. ун-та. – 2010. – № 1. – С. 55 – 61.
21. Исследование социально-экономических и политических процессов: учеб.-метод. пособие. 2-е изд. [Текст] / под общ. ред. А.Н. Данчула. М.: РАГС, 2007 – 228 с.
22. Нешиной, А.С. Концептуально-методические основы комплексной оценки эффективности региональной системы поддержки и развития малого предпринимательства в г. Москве А.С. Нешиной, // Финансовый менеджмент. – 2002. – № 5. URL: <http://www.fmman.ru/articles/2002/5/651.html>
23. Мезенцева, Е.В. Методика сравнительной социально-экономической оценки предпринимательства на субфедеральном уровне Е.В. Мезенцева, // Концепт. – 2012. – № 9. URL: <http://www.covenok.ru/koncept/2012/12120.htm>.
24. Сото, У.Х. Социально-экономическая теория динамической эффективности / пер. с англ. В. Кошкина; под ред. А. Куряева [Текст] / Челябинск: Социум, 2011. – 409 с.
25. Садовничий, В.А. Моделирование и прогнозирование мировой динамики [Текст] / В.А. Садовничий М.: ИСПИ РАН, 2012. – 359 с.

26. Каримова, А.И. Оценка уровня устойчивого развития малого предпринимательства в регионе [Текст] / А.И. Каримова // Вести. Южно-Уральск. гос. ун. Сер.: Экономика и менеджмент. – 2012. – Вып. – № 30. – С. 138 – 143.
27. Левушкина, С.В. Еременко Н.В. Динамический анализ развития малого и среднего предпринимательства [Текст] / С.В. Левушкина, Н.В. Еременко // Научный журнал КубГАУ. 2015. № 107 (03). С. 1 – 14.
28. Лускатова, О.В. Методический подход к экономической оценке влияния предпринимательства на динамику развития региона. Фундаментальные исследования [Текст] / О.В. Лускутова, Е.О. Гленкова, В.А. Шалова – 2016. – № 2 (часть 3) – С. 594 – 598.
29. Куприяновский, В.П. Розничная торговля в цифровой экономике. International Journal of Open Information Technologies [Текст] / В.П. Куприяновский – 2016. – № 4. – С. 71 – 78.
30. Сидорова, А.В., Глущенко А.М. Статистичне забезпечення управління змінами а підприємствах великого бізнесу: монографія [Текст] / А.В. Сидорова, А.М. Глущенко. – Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. – 169 с.

References

- 1 Kaplan R.S., Norton D.P. (2003) Sbalansyrovannaiia systema pokazatelei. Ot stratehiy k deistviyu [Balanced scorecard. From strategy to action] M. : Olymp-Byznes (in Russian).
- 2 Kyreev N.N. (2011) Pokazately effektivnosti predprynimatskoi deiatelnosti v rehyone [Indicators of business activity in the region] Rehyonalnaia ekonomika y upravlenye [Regional economics and management] (electronic journal) vol. 26, no. 2., Available at: <http://region.mcnip.ru>.
- 3 Korovyna V.A. (2008) Otsenka effektivnosti deiatelnosti predpriyatiya s yspolzovaniem systemy sbalansyrovannykh pokazatelei [Evaluation of the effectiveness of the enterprise using the balanced scorecard] Vesty Yuzhno-Uralsk. hos. un-ta. Ser.: Ekonomika y menedzhment. vol. 120., no. 20
- 4 Epyfanova T.V. (2013) Sovershenstvovanye systemy pokazatelei effektivnosti deiatelnosti predpriyati maloho y srednego byznesa [Improving the system of performance indicators of small and medium-sized businesses] Novye tekhnologiy. Maikopsk. hos. tekhnoloh, un-t. no. 2., pp. 6.
- 5 Kozlova K.A. (2011) Poniatyie predprynimatskoi deiatelnosti y otsenka eyo effektivnosti [The concept of entrepreneurship and evaluation of its effectiveness] Problemy sovremennoi tkonomyky. no. 3 – 2, pp. 19 – 24.
- 6 Sybyrskaia E.V., Oveshnykova L.V. (2013) Metodyka mnogokryterialnoi i mnohofaktornoi otsenky effektivnosti ynfrastrukturnogo obespecheniya predprynimatskoi deiatelnosti [Methods of multicriteria imfactory assessment of the effectiveness of infrastructure support for business activities] Nauchnye vedomosti. Ser.: Ystoryia.Polytolohyia. Ekonomika. Ynformatyka. vol. 165., no. 22.
- 7 Mynakov Y.A., Sabetova L.A., Kulykov N.Y. (2002) Ekonomika selskoho khoziaistva [Agricultural economics] M.: KoloS (in Russian).
- 8 Orlova E.V. (2003) Sotsyalnaia effektivnost predprynimatskoi deiatelnosti v transformyruuiushchemsia rossiyskom obshchestve [Social efficiency of entrepreneurial activity in a transforming Russian society]. Saratov.
- 9 Sedykh Yu.A. (2004) Teoretyko-metodycheskiye podkhody k otsenke otraslevykhpryorytetov v razvytyy predprynimatelstva: na primere malyykh promyshlennykh predpriyati Rostovskoi oblasti [Theoretical and methodological approaches to the assessment of industry priorities in the development of entrepreneurship: the example of small industrial enterprises of the Rostov region] Rostov-n/D.
- 10 Skrebtsova T.V. (2008) Metodyka otsenky sotsyalno-ekonomicheskoi effektivnosti selskoho predprynimatelstva [Methodology for assessing the socio-economic efficiency of rural entrepreneurship] Zhurnal nauchnykh publikatsiyaspyrantov y doktorantov. Available at: <http://www.jurnal.org/articles/2008/ekon92.html>.
- 11 Korobeinykova E.V. (2009) Systemnaia otsenka effektivnosti deiatelnostipotrebytelskoi kooperatsyy [Systematic assessment of the effectiveness of consumer cooperation] Problemy sovremennoi ekonomiky. vol. 32, no. 4. Available at: <http://www.m-economy.ru/art.php?Nartid=2915>.
- 12 Kapeliuk Z.A. (2000) Metodicheskiye rekomendatsii po kompleksnomu analizu finansovokhozyaystvennoy deyatel'nosti rayonnoy kooperativnoy organizatsii [Guidelines for a comprehensive analysis of the financial and economic activities of the district cooperative organization] Novosybyrsk : Syb. UPK.
- 13 Chigrik A.L. (2002) Otsenka ekonomicheskoy effektivnosti potrebitel'skoykooperatsii v sisteme APK regiona: Na materialakh Nizhegorodskoy oblasti [Evaluation of the economic efficiency of consumer cooperation in the system of agriculture of the region: On the materials of the Nizhny Novgorod region] Cheboksary.

- 14 Belkina Ye.N. (2009) Organizatsionno-ekonomicheskiye aspekty razvitiya predprinimatelstva v molodezhnoy srede: monografiya. [Organizational and economic aspects of the development of entrepreneurship in the youth environment] Stavropol: Servis-shkola. (in Russian).
- 15 Mukoseyev D.V. (2012) Mnogostupenchatyy algoritm otsenki effektivnosti innovatsionnoy deyatel'nosti v sfere malogo predprinimatelstva [Multistep algorithm for evaluating the effectiveness of innovative activities in the field of small business] Vestnik Samarskogo munitsipal'nogo instituta upravleniya. No. 1, pp. 18 – 22.
- 16 Obraztsova N.A. (2012) Metodika otsenki effektivnosti razvitiya innovatsionnoy infrastruktury regiona (otsenka potentsiala innovatsionnoy deyatel'nosti sub'yektov malogo i srednego predprinimatel'stva) [Methods of assessing the effectiveness of the development of the innovation infrastructure of the region (assessment of the potential of innovation activities of small and medium-sized businesses)] Vestnik Leningradskogo gosudarstvennogo universiteta im. A.S. Pushkina, no. 3, pp. 100 – 106.
- 17 Mironenko O.V., Kryukova A.A. (2010) Razrabotka metodicheskikh podkhodov kotsenke razvitiya malogo biznesa v regione [Development of methodological approaches to assessing the development of small business in the region] Nauchnyy vestnik Kostromsk.gos. tekhn. universiteta [Scientific herald of Kostroma.gos. tech. university]. (Electronic journal). no. 2., Available at: [http://vestnik.kstu.edu.ru/Images/ArticleFile/2010-2-15 .pdf](http://vestnik.kstu.edu.ru/Images/ArticleFile/2010-2-15.pdf).

Отримано 26.02.2019

УДК 35.077.6

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ОРГАНАМИ ВЛАДИ

Алла Васіна; Марія Адамів

Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, Україна

Резюме. Регламентация процесса создания та оказания административных услуг органами власти занимает члѐное место в процессе усовершенствования та упрощения доступа населения до системы получения административных услуг. Вопросы усовершенствования организации оказания административных услуг населению, включающие разработку та режимные внедрения электронной платформы доступа до списка доступных услуг, их оформления та оказания, стали приоритетными в разработке социальных программ развития на ближайший период.

Досліджено результати основних етапів упровадження електронної системи надання адміністративних послуг у процесі формування та об'єднання територіальних громад, а також утворення мережі нових ЦНАП та їх територіальних підрозділів. Проаналізовано процес регламентації створення та надання адміністративних послуг. На основі проведених досліджень запропоновано ряд заходів, спрямованих на удосконалення системи комп'ютеризації надання адміністративних послуг та спрощення доступу громадян до їх отримання.

Ключові слова: ЦНАП, адміністративні послуги, регламентація.

THE ASSIGNATION PECULIARITIES OF ADMINISTRATIVE SERVICES BY GOVERNMENT AUTHORITIES

Alla Vasina; Maria Adamiv

Ternopil national economic university, Ternopil, Ukraine

Summary. The process of creation and provision regulation of administrative services by executive authorities is central for the process of improving and simplifying the access by population to the system of receiving admin services. The issue of improving the organization of providing administrative services to the